

**การพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก
โดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ :
กรณีศึกษาโรงเรียนแม่ตะไคร้ อำเภอมะออน จังหวัดเชียงใหม่**

สำเนา หมั่นแจ่ม¹, สายฝน แสนใจพรหม² และ วชิรา เครือคำอ้าย³

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50300

อีเมล: samnaocmru@gmail.com

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50300

อีเมล: koonfon3@gmail.com

³คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50300

อีเมล: ja-ou@hotmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ : กรณีศึกษาโรงเรียนแม่ตะไคร้ อำเภอมะออน จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาและศึกษาผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผู้ให้ข้อมูล คือ ครู ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนแม่ตะไคร้ รวมจำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แนวการวิเคราะห์สถานการณ์ แบบสังเกตพฤติกรรมของครูและผู้บริหาร แบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ได้แผนการพัฒนาครูจำนวน 8 สัปดาห์ ทำให้ครูมีการเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ เตรียมสื่อการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้า ครูผู้สอนมีการทดลองสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบรวมชั้น จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 2) หลังการเข้าร่วมโครงการ พบว่า ครูเกิดความตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และต้องการพัฒนาด้านเองในการจัดการเรียนรู้ ในส่วนของผู้บริหาร มีความตระหนักถึงความสำคัญของการเอาใจใส่ในการจัดการเรียนรู้ของครู มีความเข้าใจอันดีระหว่างผู้บริหารกับครูมากขึ้น ส่วนนักเรียนเห็นว่าครูมีสื่อการจัดการเรียนรู้หลากหลาย มีความน่าสนใจ มีความสนุกสนานในการเรียน นอกจากนี้ ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน

ให้ความสำคัญกับบุตรหลานของตน ครูมีสื่อการเรียนรู้ ครูรักและเมตตาต่อศิษย์

คำสำคัญ: การพัฒนาการจัดการเรียนรู้, โรงเรียนขนาดเล็ก, ชุมชนแห่งการเรียนรู้

**The Development of a Learning Management for
Small-Sized Schools Implementing Professional Learning
Community Approach : A Case study of Maetakrai School,
Mae On District, Chiang Mai Province**

Samnao Muenjaem¹, Saiphon Sanjaiprom² and Wachira Kruekam-ai³

¹Faculty of Education, ChaingMai Rajabhat University,
ChaingMai 50300, Thailand

E-mail: samnaocmru@gmail.com

²Faculty of Education, ChaingMai Rajabhat University,
ChaingMai 50300, Thailand

E-mail: koonfon3@gmail.com

³Faculty of Education, ChaingMai Rajabhat University,
ChaingMai 50300, Thailand

E-mail: ja-ou@hotmail.com

Abstract

A professional learning community (PLC) approach is implemented to develop a learning management for small-sized schools. A case study of the implementation of PLCs at small-sized schools was conducted at Maetakrai school, Mae On District, Chiang Mai Province. The purpose of this case study was to develop a learning management and examine the results on its development and the implementation of PLC at the small-sized school, Maetakrai school. The 20 key informants were the school administrator, schoolteachers, school students and their parents. The instruments employed to collect the data were situation analysis, behavior observation forms designed for the administrator and teachers, and indepth interviews. Content

analysis was used to analyze the data. The results revealed as follows; 1) Teacher development plan had been designed for eight weeks. Then, schoolteachers were able to prepare their learning management plans as well as learning course materials in advance. The teachers was trying planning learning management for four students in an inclusive classroom (100 percentage). 2) After their participation in the project was complete, the teachers have become aware of how important the development of a learning management has actually been. They also need to develop themselves in order to excel and augment their competencies in learning management. The school administrator realizes the importance of teachers' awareness of learning management. Both the administrator and teachers gain a better understanding simultaneously. The students viewed that their teachers have a variety of learning course materials; as well as, the materials make them interested and happy to learn. Furthermore, the parents gave their holistic views that the school places the importance of their children; the teachers not only have various course materials but also treat students with loves and mercies.

Keywords: developing learning management, small school, professional learning community

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศ และลดความเหลื่อมล้ำดังในประเด็นการพัฒนาหลักที่สำคัญในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 เกี่ยวกับการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำให้ความสำคัญกับการจัดบริการของรัฐที่มีคุณภาพทั้งด้านการศึกษาให้กับผู้ที่ด้อยโอกาสและผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ห่างไกล รวมทั้งกระจายการจัดบริการภาครัฐให้มีความครอบคลุมและทั่วถึงทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) จากสถิติจำนวนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าปัจจุบันประเทศไทยมีโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 30,406 โรงเรียน เป็นโรงเรียนระดับประถม 29,054 โรงเรียน ระดับมัธยม 2,361 โรงเรียน ศึกษาศาสตร์ 50 โรงเรียน และโรงเรียนพิเศษ 43 โรงเรียน สำหรับโรงเรียนระดับประถม มีโรงเรียนที่มีนักเรียนน้อยกว่า 120 คนจำนวน 14,397 โรงเรียน หรือเกือบครึ่งหนึ่งของโรงเรียนประถมทั้งหมด และมีนักเรียนน้อยกว่า 60 คนจำนวน 8,992 โรงเรียน มีนักเรียนน้อยกว่า 40 คนจำนวน 2,799 โรงเรียน (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2557) จากกลุ่มของโรงเรียนทั้งหมดนี้พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก ประสบปัญหา ขาดอัตราากำลังครู ขาดแคลนงบประมาณ ขาดวัสดุอุปกรณ์ และได้รับทรัพยากรทางการศึกษาน้อยมาก ส่งผลให้ขวัญและกำลังใจของบุคลากรในโรงเรียนค่อนข้างต่ำ (สมศักดิ์ สุวชัย, 2550 : 1) งบประมาณไม่พอเพียงสำหรับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ เพราะโรงเรียนจะใช้งบประมาณตามจำนวนหัวของนักเรียน เมื่อจำนวนนักเรียนน้อยงบประมาณที่ได้รับก็น้อยตามไปด้วย ทำให้มีปัญหาขาดแคลนทั้งครุภัณฑ์และอุปกรณ์การเรียนการสอนที่จำเป็น โดยเฉพาะการขาดแคลนหนังสือเรียน และสมุดแบบฝึกหัด เมื่อพิจารณาปัญหาคุณภาพการเรียนการสอนที่สำคัญ คือ การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิด ทั้งนี้เพราะโรงเรียนขนาดเล็กจะอยู่ห่างไกลความเจริญ มีครูไม่ครบชั้น คุณวุฒิและความถนัดของครูไม่ตรงกับวิชาที่สอน รวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ ที่ไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน (พนมพร เผ่าเจริญ และคณะ, 2550 : 2) ส่งผลให้ผู้เรียนขาดโอกาสที่จะได้เรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เช่นคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ทั้งนี้ เพราะโรงเรียนขาดแคลนงบประมาณและขาดแคลนครูที่มีความรู้ในการใช้เทคโนโลยีดังกล่าว นักเรียนบางส่วนถูกพ่อแม่ทิ้งให้อยู่กับปู่ย่าหรือกับตายายเพื่อไปทำงานในเมือง เด็กเหล่านี้จึงขาดการดูแลอย่างใกล้ชิดทั้งจากครอบครัวและจากครู ปัญหาดังกล่าว

ทั้งหมดทำให้เด็กที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กกลายเป็นเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา และเมื่อเติบโตขึ้นมาก็กลายเป็นกำลังคนที่ไม่มีความสามารถของชาติหรือเป็นได้เพียงแรงงานไร้ฝีมือเท่านั้น (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2557)

จากการลงพื้นที่ศึกษาสภาพของโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ พบว่า โรงเรียนบ้านแม่ตะไคร้ ตำบลทาเหนือ อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ระยะทางจากอำเภอเมือง ถึงโรงเรียนประมาณ 50 กิโลเมตร การเดินทางก่อนถึงโรงเรียนเป็นถนนลาดชัน การเดินทางค่อนข้างลำบาก มีจำนวนนักเรียนในปีการศึกษา 2560 จำนวน 63 คน จัดเป็นโรงเรียนขนาดเล็กเช่นเดียวกัน มีครูผู้สอนจำนวน 3 คน เท่านั้น โดยเปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนประสบปัญหาการขาดแคลนสิ่งสนับสนุนต่าง ๆ เช่นเดียวกับปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กดังที่กล่าวมาข้างต้น โรงเรียนมีครูไม่ครบชั้น ทำให้ประสบปัญหาการจัดการเรียนการสอน ที่ผ่านมาโรงเรียนได้ใช้การสอนผ่านดาวเทียมจากโรงเรียนวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นหลัก แต่ก็ยังประสบปัญหาเนื่องจากรายการในบางชั่วโมงไม่สอดคล้องกับบริบทของนักเรียน และนักเรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองหากไม่มีครูอยู่ในห้องเรียน จากสภาพปัญหาของโรงเรียนที่ขาดแคลนครู จึงไม่สามารถพัฒนาครูด้วยวิธีการอบรมและนำครูออกจากห้องเรียนได้ จากการศึกษาผลการวิจัยของ ปรีชา ทินโนรส (2551) ได้เสนอแนะรูปแบบการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็กที่ครูไม่ครบชั้น โดยมีแนวทางว่า ควรจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการให้นักเรียนเรียนเป็นกลุ่ม หรือเรียนรวมชั้น มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ โดยผลดีของการจัดการสอนแบบเรียนรวม ทำให้มีปัญหอุปสรรคในการจัดการเรียนรวมอยู่ในระดับน้อย ทำให้มีความหลากหลายในกิจกรรม มีสื่อและอุปกรณ์ที่เพียงพอ เป็นการลดภาระงานครู ทำให้ผู้เรียนมีเพื่อนและสังคมใหม่ ๆ มากขึ้น ทำให้มีบรรยากาศใหม่ ๆ เกิดขึ้น (สมศักดิ์ สุวิชัย, 2550) โดยต้องมีการเตรียมการสอน ด้านการนิเทศการเรียนการสอนผู้บริหาร สถานศึกษา และครูใช้การนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร (ปรีชา ทินโนรส, 2551) สอดคล้องกับแนวทางการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยมีความเชื่อว่า หัวใจของการพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนให้ดีขึ้นอยู่ที่การเรียนรู้ที่ฝังอยู่ในการทำงานของครูและนักการศึกษา (วิจารณ์ พานิช, 2555 : 139 - 155) สำหรับผลของการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นการเปลี่ยนบรรยากาศของโรงเรียน ช่วยให้สมาชิกทุกคนมีความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของ

โรงเรียน โดยมุ่งเน้นที่การเรียนรู้และบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ครูผู้สอนรวมทั้งสมาชิกทุกคนในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้ร่วมกันคิดหาวิธีการใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนรู้แล้วนำผลที่เกิดขึ้นมาปรึกษาหารือ หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน จะสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้และสมาชิกทุกคนจะเกิดการพัฒนา ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือสำหรับให้ครูรวมตัวกันเป็นชุมชน (Community) และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับการปฏิบัติการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนรวมทั้งพัฒนาวิชาชีพครู (เรวดี ชัยเชาวรัตน์, 8 : 2558) จากสภาพปัญหาดังกล่าวประกอบกับในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นอาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้เล็งเห็นสภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก จึงจำเป็นที่จะต้องดำเนินการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กด้วยการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อช่วยให้ครูปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอน โดยเริ่มต้นจากโรงเรียนตัวอย่างคือ โรงเรียนแม่ตะไคร้อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ และดำเนินการตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่น ตามโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง ประจำปีงบประมาณ 2560 ของเครือข่ายอุดมศึกษาภาคเหนือตอนบน ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) เพื่อให้เกิดการพัฒนาการจัดการศึกษาของท้องถิ่นได้ด้วยตนเองก่อให้เกิดการพัฒนาการศึกษาที่มีความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ : กรณีศึกษาโรงเรียนแม่ตะไคร้อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ : กรณีศึกษาโรงเรียนแม่ตะไคร้อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ครอบคลุมการจัดการเรียนรู้ด้าน การวางแผนการจัดการเรียนรู้ กระบวนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ กระบวนการวัดและประเมินผล สื่อการจัดการเรียนรู้

2. ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

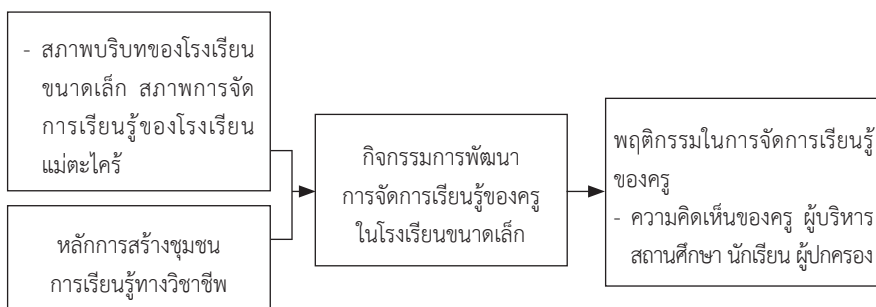
กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ครูโรงเรียนแม่ตะไคร้จำนวน 4 คน ผู้บริหารโรงเรียนแม่ตะไคร้จำนวน 1 คน นักเรียนโรงเรียนแม่ตะไคร้จำนวน 5 คน ผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 10 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา คือ แนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ : กรณีศึกษาโรงเรียนแม่ตะไคร้ อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ : กรณีศึกษาโรงเรียนแม่ตะไคร้ อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ มีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1.1 วิเคราะห์สถานการณ์

ผู้วิจัยดำเนินการจัดประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและนักเรียนโรงเรียนแม่ตะไคร้ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันความต้องการของชุมชนและโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

1.2 ออกแบบแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนแม่ตะไคร้

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัญหาการจัดฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ได้จากการวิเคราะห์สถานการณ์ มาวิเคราะห์ข้อมูล ประมวลผลการศึกษาสภาพปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาครู สังเคราะห์หัวข้อกิจกรรมและกำหนดกิจกรรมการพัฒนาเป็นเวลา 8 สัปดาห์

1.3 ดำเนินการพัฒนาตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้

ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ระหว่างวันที่ 15 มีนาคม 2560 ถึงวันที่ 30 กรกฎาคม 2560

1.4 นิเทศติดตาม

สำหรับการนิเทศติดตามนั้นนักวิจัย และผู้บริหารได้ทำการนิเทศติดตามทุกระยะของการดำเนินงานของครู ในรูปแบบของ Coaching & Mentoring

1.5 จัดเวทีเผยแพร่

ครู ผู้บริหาร ได้ดำเนินการจัดเวทีเผยแพร่ โดยเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาและตัวแทนผู้ปกครองนักเรียนมาร่วมชมการนำเสนอผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่โรงเรียนแม่ตะไคร้

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูผู้สอนจำนวน 4 คน ผู้บริหารจำนวน 1 คน นักเรียนจำนวน 5 คน ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 10 คน รวมจำนวน 20 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

- 1) แนวการวิเคราะห์สถานการณ์
- 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นหลังจากการเข้าร่วมโครงการพัฒนา สำหรับผู้บริหาร ครู นักเรียนและตัวแทนผู้ปกครอง เป็นแบบปลายเปิด
- 3) แบบสังเกตพฤติกรรมของครูและผู้บริหารในการเข้าร่วมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เนื้อหาจัดหมวดหมู่ผลการสังเกตพฤติกรรมของครูและผู้บริหาร สถานศึกษา ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับความคิดเห็นหลังจากการเข้าร่วมโครงการพัฒนา

ผลการวิจัย

ผลการศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ : กรณีศึกษาโรงเรียนแม่ตะไคร้ อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ได้ผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ : กรณีศึกษาโรงเรียนแม่ตะไคร้ อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ พบว่า โรงเรียนบ้านแม่ตะไคร้เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีครูผู้สอนไม่ครบชั้น แผนการจัดการเรียนรู้เป็นแผนรวม ไม่มีแผนรายชั่วโมง นักเรียนขาดการคิดวิเคราะห์เพราะจัดการเรียนการสอนผ่านดาวเทียมจากโรงเรียนไกลกังวล หัวหิน เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น ครูจึงลงความเห็นว่าการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบรวมชั้นได้แนวทางและกิจกรรมดังนี้

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้

ตารางที่ 1 แสดงการนำกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้มากำหนดหัวข้อกิจกรรม และกิจกรรมการพัฒนา

สัปดาห์ที่	วิธีการที่ใช้ ในกิจกรรม การพัฒนา	กิจกรรมการพัฒนา	การใช้ชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในโรงเรียน
1	ประชุมเชิงปฏิบัติการ	ครูแจ้งความต้องการในการพัฒนา การจัดการเรียนรู้ คัดเลือกแผน การจัดการเรียนรู้ มาพูดคุยกัน โดยมีนักวิจัยและผู้บริหารเป็น พี่เลี้ยง	การพัฒนาบทเรียน ร่วมกัน (Lesson Study)
2	ปฏิบัติการจัดสร้าง แผนการจัดการเรียนรู้	ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำเบื้องต้น ครูเสนอให้มี อาจารย์มหาวิทยาลัยเป็น coach ครูเข้ากลุ่มกันเพื่อเป็นคู่ buddy สังเกตการสอน	Lesson Study Coaching & Mentoring
3	ประชุมเชิงปฏิบัติการ	นำเสนอผลการจัดสร้างแผน การจัดการเรียนรู้ สะท้อนคิด ผลการดำเนินงาน แก่ coach	Lesson Study Coaching & Mentoring
4	ประชุมเชิงปฏิบัติการ	นำเสนอผลการจัดสร้างสื่อการจัด การเรียนรู้ coach ให้คำปรึกษา แนะนำ	Coaching & Mentoring
5 - 6	ปฏิบัติภาคสนาม	นำแผนการสอนไปทดลองใช้ โดยให้คู่ buddy เปลี่ยนกันสังเกต การสอน ผู้บริหารและนักวิจัย สังเกตการสอน จดบันทึกสะท้อนคิด 2 ครั้ง	Lesson Study Coaching & Mentoring

ตารางที่ 1 แสดงการนำกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้มากำหนดหัวข้อกิจกรรม และกิจกรรมการพัฒนา (ต่อ)

ลำดับที่	วิธีการที่ใช้ ในกิจกรรม การพัฒนา	กิจกรรมการพัฒนา	การใช้ชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในโรงเรียน
7	ประชุมเชิงปฏิบัติการ	แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเสนอ ผลการสอนของครู นักวิจัยที่เป็น พี่เลี้ยงเสนอผลการสังเกตการสอน	Lesson Study Coaching & Mentoring
8	จัดเวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้	แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการสอน ให้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา และตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน	

ลำดับที่ 1 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ใช้การศึกษาค้นคว้า (Lesson Study) ให้ครูได้สะท้อนถึงการสอนของตนเอง และผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้น คัดเลือกแผนการจัดการเรียนรู้มาพูดคุยกัน นำปัญหาวิเคราะห์ หาสาเหตุ และวิเคราะห์ หาแนวทางการแก้ไข โดยมีนักวิจัยและผู้บริหารเป็นพี่เลี้ยง โดยพบว่า ครูจัดการเรียนการสอน โดยการสอนผ่านดาวเทียมจากโรงเรียนไกลกังวล หัวหินเป็นหลัก แต่ก็ยังประสบปัญหา เนื่องจากบางชั่วโมงไม่สอดคล้องกับบริบทของนักเรียน และนักเรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จำนวนครูไม่เพียงพอ ครูเหนื่อยล้า เพราะต้องคอยดูแลนักเรียนจำนวน 2 ห้อง ในคราวเดียวกัน ครูบางคนและบางชั่วโมงได้นำนักเรียนมานั่งรวมในห้องเดียวกัน แต่สอนเนื้อหาแตกต่างกัน ทำให้นักเรียนขาดความสนใจ และไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร คณะครูจึงมีความประสงค์ที่จะพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้แบบรวมชั้น นักวิจัยและผู้บริหารมีหน้าที่อำนวยความสะดวกและกระตุ้นคำถาม ให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน

ลำดับที่ 2 ครูทำการคัดเลือกครูที่ไว้วางใจและเข้าใจกันเพื่อแลกเปลี่ยนกันสังเกต การสอนและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในขั้นตอนการวางแผน แต่เนื่องจากครูมีจำนวน 3 ท่าน จึงให้ครูทั้ง 3 ท่านได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้นอกชั้นเรียน

ส่วนผู้ที่ทำหน้าที่สังเกตการสอนคือ ผู้บริหารสถานศึกษา โดยมี อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มาเป็น coach

สัปดาห์ที่ 3 ครูนำเสนอผลการจัดสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบรวมชั้น สะท้อนคิด ผลการดำเนินงาน แก่ coach ปรับปรุงแก้ไข

สัปดาห์ที่ 4 นำเสนอผลการจัดหาสื่อการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม หลังจากนั้น coach ให้คำปรึกษา แนะนำ

สัปดาห์ที่ 5 - 6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้โดยให้ผู้บริหารสังเกต การสอน และนักวิจัยสังเกตการสอน จัดบันทึกสะท้อนคิด หลังจากการจัดการเรียนรู้ ครู ผู้บริหาร มาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยผู้บริหารเป็น coach ป้อนคำถามกระตุ้นให้ครู ได้เล่าถึงผลการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ผู้บริหารทำหน้าที่ ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำแบบ กัลยาณมิตร นักวิจัยทำหน้าที่หนุนเสริม โดยครู 1 ท่าน จะได้รับการสังเกตการณ์สอนจำนวน 2 ครั้ง

สัปดาห์ที่ 7 ประชุมเชิงปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเสนอผลการจัดการเรียนรู้ ของครูและแบ่งปันประสบการณ์ให้แก่กัน นักวิจัยที่เป็นพี่เลี้ยงเสนอผลการสังเกตการสอน

สัปดาห์ที่ 8 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้นำเสนอผลการสอนให้แก่ คณะกรรมการ สถานศึกษา และตัวแทนผู้ปกครองนักเรียนได้ทราบถึงผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ แบบรวมชั้น

2. ผลการใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กโดย : กรณีศึกษาโรงเรียนแม่ตะไคร้ อำเภอแม่อน จังหวัด เชียงใหม่ พบว่า ได้ผลการพัฒนาดังนี้

2.1 ผลการสังเกตพฤติกรรมของครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนมีการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ คือ ครูมีการเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ เตรียมสื่อประกอบ การจัดการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้า ครูผู้สอนมีการทดลองปรับแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 โดยมีรายละเอียด คือ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 ได้ทำการทดลองจำนวน 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษา หน่วยการเรียนรู้เรื่อง การส่งเสริมสุขภาพ และหน่วยการเรียนรู้โรคน้ำรั กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ หน่วยการเรียนรู้เรื่อง My self และหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง My family และกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

หน่วยการเรียนรู้เรื่อง วิถีธรรมวิถีพุทธ การบริหารเจริญปัญญา ส่วนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 5 ได้ทำการทดลองจำนวน 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้เรื่อง สถิติและความน่าจะเป็น

2.2 ครูมีความรู้สึกระหนักใจในความสำเร็จของการพัฒนาการเรียนรู้ และต้องการพัฒนาปรับปรุงตนเองในการจัดการเรียนรู้ มีความรู้สึกประทับใจกับวิธีการพัฒนา

2.2 ผู้บริหารมีความตระหนักถึงความสำคัญของการเอาใจใส่ในการจัดการเรียนรู้ของครู มีความเข้าใจอันดีระหว่างผู้บริหารกับครูมากขึ้น และควรพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้โดยใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้มากขึ้น

2.3 นักเรียนมีความคิดเห็นว่า ครูมีสื่อการจัดการเรียนรู้หลากหลาย การจัดการเรียนรู้ของครูมีความน่าสนใจ ได้เรียนร่วมกัน มีความสนุกสนานในการเรียน

2.4 ผู้ปกครอง ตีใจที่โรงเรียนให้ความสำคัญกับบุตรหลานของตน ครูมีสื่อการเรียนรู้ทำให้นักเรียนสนใจ ครูรักและเมตตาต่อศิษย์

อภิปรายผล

ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ : กรณีศึกษาโรงเรียนแม่ตะไคร้ อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. จากการวิเคราะห์สถานการณ์ พบว่า โรงเรียนบ้านแม่ตะไคร้เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีสภาพปัญหาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมศักดิ์ สุวิชัย (2550) และพัฒนา สีหาม (2553) ที่พบสภาพปัญหา ครูผู้สอนไม่ครบชั้น แผนการจัดการเรียนรู้เป็นแผนรวม ไม่มีแผนรายชั่วโมง งบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาที่ได้รับน้อยมาก ขวัญและกำลังใจของบุคลากรในโรงเรียนค่อนข้างต่ำ นักเรียนขาดการคิดวิเคราะห์เพราะเรียนตาม DLTV เป็นส่วนใหญ่และขาดการควบคุมดูแลจากครูผู้สอน โดยหลังจากการร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการโดยใช้ กระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ในการวิเคราะห์ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบรวมชั้นโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ทำให้สมาชิกในโรงเรียนได้ร่วมกันเพื่อเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน ทำให้

เกิดความเข้าใจกันเพราะสมาชิกได้เข้า (เรวดี ชัยเขาวรัตน์, 8 : 2558) เป็นการเปลี่ยนบรรยากาศของโรงเรียน ช่วยให้สมาชิกทุกคนมีความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของโรงเรียน โดยมุ่งเน้นที่การเรียนรู้และบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ครูผู้สอนรวมทั้งสมาชิกทุกคนในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้ร่วมกันคิดหาวิธีการใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนรู้แล้วนำผลที่เกิดขึ้นมาปรึกษาหารือ หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน จะสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้และสมาชิกทุกคนจะเกิดการพัฒนา ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือสำหรับให้ครูรวมตัวกันเป็นชุมชนและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนรวมทั้งพัฒนาวิชาชีพครู นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พัฒนะ สีหาม (2553) พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และการจัดกระบวนการเรียนรู้มีผลต่อคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนั้น การนำกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก

2. ผลการใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กโดย : กรณีศึกษาโรงเรียนแม่ตะไคร้ อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ครูผู้สอนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ คือ ครูมีการเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ เตรียมสื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้า ครูผู้สอนมีการทดลองปรับแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ผู้บริหารเกิดความตระหนักในการดูแลเอาใจใส่ในการจัดการเรียนรู้ของครู ผู้บริหารมีความเข้าใจครูมากขึ้น และจะจัดให้มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างสม่ำเสมอ สำหรับนักเรียนเห็นว่าครูมีสื่อการจัดการเรียนรู้หลากหลาย การจัดการเรียนรู้ของครูมีความน่าสนใจ นักเรียนได้เรียนร่วมกัน มีความสนุกสนานในการเรียน ผู้ปกครองมีความเห็นว่า ดีใจที่โรงเรียนให้ความสำคัญกับบุตรหลานของตน ครูมีสื่อการเรียนรู้ทำให้นักเรียนสนใจ ครูรักและเมตตาต่อศิษย์ ทั้งนี้ เนื่องจากกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ทำให้ครูได้สะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ได้ปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ โดยวางแผนการจัดการเรียนรู้แบบรวมชั้นอย่างแท้จริง เริ่มตั้งแต่กระบวนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ที่มีการเขียนที่ชัดเจนและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเพื่อปรับปรุงพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ มีการดำเนินการสร้างสื่อการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหา มีการจัดเตรียมไว้ล่วงหน้า ตลอดจนมีการสังเกตการสอน และ

สะท้อนผลการสอน โดยผู้บริหารสถานศึกษาและนักวิจัยอย่างเป็นกัลยาณมิตร จึงทำให้การจัดการเรียนรู้ของครูมีความน่าสนใจ ผู้เรียนมีความสุขสนุกสนาน โดยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปรีชา ทินโนรส (2551) ได้เสนอแนะรูปแบบการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็กที่ครูไม่ครบชั้น โดยมีแนวทางว่า ควรจัดการเรียนแบบรวมชั้น มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ โดยผลดีของการจัดการสอนรวมชั้นสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมศักดิ์ สุวิชัย (2550) ที่พบว่า ในการจัดการเรียนรู้แบบรวมชั้นเกิดปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ในระดับน้อย ทำให้มีความหลากหลายในกิจกรรม มีสื่อและอุปกรณ์ที่เพียงพอ เป็นการลดภาระงานครู ทำให้ผู้เรียนมีเพื่อนและสังคมใหม่ ๆ มากขึ้น ทำให้มีบรรยากาศใหม่ ๆ เกิดขึ้น จึงทำให้ทั้งครู ผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ได้รับถึงผลดีของการจัดการเรียนรู้แบบรวมชั้น ตลอดจนผู้ปกครองที่ได้รับทราบถึงผลและความพยายามในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ : กรณีศึกษาโรงเรียนแม่ตะไคร้ อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรศึกษาสภาพบริบทของสถานศึกษาก่อนการใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

1.2 ในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ควรทำการศึกษาและทำความเข้าใจกระบวนการเทคนิคการจัดกิจกรรม เช่น การศึกษาบทเรียนร่วมกัน จัดตปัญหา กระบวนการชี้แนะ และการเป็นพี่เลี้ยง เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับส่งเสริมและพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก

2.2 ควรมีการทำวิจัยในการเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครู

2.3 ควรมีการทำวิจัยในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก

2.4 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก

2.5 ควรมีการศึกษาแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก

เอกสารอ้างอิง

- ปรีชา ทินโนรส. (2551). การนำเสนอรูปแบบการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก ที่ครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- พนมพร เผ่าเจริญ และคณะ. (2550). การพัฒนากระบวนการเครือข่ายการพัฒนาครูด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียนที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดนครสวรรค์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- พัฒนา สีหาม. (2553). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- เรวดี ชัยเขารัตน์. (2558). วิถีสร้างครูสู่ศิษย์ : ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ : เอกสารประมวลแนวคิดและแนวทางพัฒนาวิชาชีพครูสำหรับคณะทำงานโครงการพัฒนาระบบกลไกและแนวทางการหนุนเสริมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาผู้เรียน. กรุงเทพฯ : สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2557). ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กที่ต้องเร่งรัดแก้ไข. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/Prof.SombatThamrongthanyawong/posts/787389251302068> (10 มิถุนายน 2560)
- สมศักดิ์ สุวิชัย. (2550). สภาพการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนรวมของโรงเรียนขนาดเล็ก : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดคลองนาพง ตำบลผาจุก อำเภอเมืองจังหวัดอุดรดิตถ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 - 2564 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สืบค้นจาก http://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=6420 (18 มีนาคม 2560)